

fuissent inviti et reluctantes immersi, saltem ratione sacramenti ad jurisdictionem ecclesiasticam pertinerent: unde ad servandam regulam fidei christianae forent rationabiliter compellendi. Verum id est religioni christianae contrarium ut semper invitus et penitus contradicens ad recipiendam et servandam christianitatem aliquis compellatur ». Tandem ponit veram doctrinam circa baptismum coacti, ficti, dormientis et amentis: « Propter quod inter invitum et invitum, coactum et coactum, alii non absurde distinguunt: quod is qui terroribus atque suppliciis violenter attrahitur, et ne detrimentum incurrat, baptismi suscipit sacramentum, talis, sicut et is qui fecte ad baptismum accedit, characterem suscipit christianitatis impressum, etc. ». Quamquam Innocentius III hanc doctrinam non tradat nomine suo, tamen ipse eidem subscribit ibi: *Alii non absurde distinguunt*, et ideo omnes cum Benedicto XIV, in cit. epist. *Postremo mense*, et alibi, hanc doctrinam tribuunt Innocentio III. Igitur Innocentius III apertissime tradit valere baptismum illius qui fecte, idest ore consentiens sed corde dissentiens, accedit ad baptismum, sicut valet baptismus illius qui metu gravi cogitur. Hinc Glossa, *l. c., v. Perdurare*: « Illi (ficti) ore exprimunt, licet corde dissentiant, et ideo sacramentum recipiunt, quia Ecclesia dare intendit; sed tale sacramentum non prodest ad remissionem peccatorum, nisi cum fictio illa recesserit ». Glossa marginalis, *v. recipiunt*, subdit: « Id est recipere praesumuntur in foro exteriori »; quam Glossam nonnulli auctores repetunt. At vero evidens est hanc Glossam marginalem male referre doctrinam Innocentii III et Glossae majoris, quia tum Innocentius III tum Glossa major agunt de validitate vel invaliditate baptismi in se et objective, non vero praesumptive pro foro externo. Id clare patet in primis ex lectione *cit. cap. 3, De baptismo*. Deinde Innocentius III, *l. c.*, docet fictum recipere characterem et non rem seu gratiam; atqui in foro externo utrumque effectum recipit. Tandem Innocentius III, *l. c.*, in eodem contextu loquitur de coacto et de ficto, ibi: *Talis (coactus) sicut et is qui fecte ad baptismum accedit, characterem suscipit christianitatis impressum*; atqui coactus characterem sus-

cipit non solum quoad forum externum, sed etiam in se et objective. Jure igitur concludimus Innocentium III, *l. c.*, et Glossam majorem cum ipso aperte tradere baptismum in casu fictionis ex parte subjecti valere; et cum a baptisate ad ordinationem merito argumentari liceat, hinc deducimus et ordinationem in casu fictionis validam esse.

644. Nec deest ratio theologica quae valet pro sacramento baptismi, confirmationis et ordinis. Nam si rem attente perpendis, videbis in casu candidatum, *quia accedit*, velle sacramentum, cum velit materiam et formam positam a legitimo ministro habente debitam intentionem, quibus sacramentum constat (*n. 773*); sed *quia accedit fecte*, nolle effectus sacramenti, idest characterem et gratiam. Atqui primum ex his effectibus sacramentum semper producit ex opere operato, dummodo subjectum capax sit, et si est in aetate adulta, habeat intentionem *recipiendi sacramentum*, juxta doctrinam D. Thomae in verbis relatis, cum communi. Ergo in casu character imprimitur, licet subjectum id nolit, et ita baptismus, confirmatio et ordo valent. Quid vero si candidatus accedens expresse nolit et effectum et ipsum sacramentum? Tunc forent in candidato duae voluntates inter se contrariae; nam ipse vult sacramentum quia accedit, et non vult ex hypothesi. Atqui prima voluntas manifeste praevallet et informat actum, quia de facto candidatus accedit; et ideo hujus tantum voluntatis ratio habenda est.

645. Haec argumenta adeo gravia sunt ut sententia pro validitate baptismi, confirmationis et ordinis verior videatur. Nec valde nos movet sententia communis contraria; nam unus Innocentius III, *l. c.*, satis superque nobis est; quem frustra ad alium sensum detorquere conaberis. Benedictus XIV, in cit. epist. *Postremo mense, n. 47*, quaestionem relative ad baptismum proponit verbis *n. 641* relatis, hanc controversiam appellans non parvi momenti. Deinde addit: « Quidquid sit de opinione Catharini qui sustinet *conferenti* exteriorem sufficere compositionem, etiamsi non id animo proponat facere quod Ecclesia solet, ... haec, inquam, opinio minus habet difficultatis cum non de *conferente* agatur, sed de *accipiente* baptismum. Propositio

autem ab Alexandro VIII damnata, objici Catharino solita, conferentem respicit, non accipientem ». Igitur si Cardinalis Lambertinus dum scribebat praeclarum opus *De sacrosancto Missae sacrificio*, nobis contrarius erat et communi sententiae favebat, assimilans in omnibus, quoad intentionem, conferentem et suscipientem ordinationem, Benedictus XIV, auctor cit. epist. *Postremo mense*, nobis potius favet, aut certe contrarius non est, distinguens inter intentionem conferentis et intentionem suscipientis. Et revera, dum in conferente requiritur intentio vel actualis vel saltem virtualis et non sufficit habitualis, de qua re suo loco, in suscipiente etiam habitualis sufficit, uti diximus n. 627. Ceterum auctores (absit verbo invidia) se invicem transcribentes, hanc quaestionem ex professo examinare non solent, et ideo nil mirum si omnes in receptam abeunt sententiam de nullitate ordinationis. Cum vero haec sententia sit communiter recepta, et quando agitur de validitate sacramentorum in praxi sententiam tutiorem sequi semper debeamus, casu fictionis ex parte subjecti occurrente, sacramenta baptismi, confirmationis et ordinis forent repetenda, sed sub conditione, ni fallimur, ob magnam probabilitatem doctrinae cui nos subscribimus. Modo nonnulla exempla ex Thesaurio resolutionum S. C. C. afferamus.

646. Benedictus XIV, *De sacrosancto Missae sacrificio*, III, X, n. 13, haec habet: « Eidem S. C. C. nunciavit episcopus Brixiensis, sibi contigisse ut clericus quidam, initiandus subdiaconatu, minorum ordinum testimoniam falsaverit, quos ordines revera susceperat. Cum autem ad generalem ordinationem accessisset et comminationem intellexisset censurarum adversus eos qui ad suscipiendos ordines accederent neque muniti essent iis quae canones postulant, cogitavit illinc abire; sed veritus ne id scandalum pareret, consilium cepit accedendi ad ordinem suscipiendum, sed sine intentione illum suscipiendi, putans hoc pacto se subduci censuris. Quamobrem episcopus sciscitabatur a S. C. an illum clericum rursus ordinare deberet. Relatum id fuit in S. C. habita die 31 Mart. 1685, quae respondit: Ordinatus interea suspensus remaneret; curaret autem epis-

copus ut defectus intentionis sibi fieret explorator. Rescripsit episcopus, se id percunctatum a clerico, qui candide fassus est se, conscientiae stimulis incitatum, ante ordinationem internum actum expressum et positivum edidisse non suscipiendi ordinis, nec umquam hujusmodi intentionem revocasse. Id iterum relatum in S. C. habita die 24 Aug. (1) ejusdem anni; quae considerans non admodum esse fidentium attestationibus ejus qui dicebat perturbato animo se illum exercuisse internum actum, respondit: Esse iterum ordinandum sub conditione privatim et dummodo aliud non obstet canonicum impedimentum ». Jam vero illa verba: *Considerans... actum*, sunt Cardinalis Lambertini qui tunc temporis, quando praeclarum opus *De sacrosancto Missae sacrificio* scribebat, nobis potius contrarius erat: nam S. C. nullam prorsus indicat rationem suae responsionis, prouti diligenti inspectione facta tum in libro Decretorum tum in relativa positione certissimum est (2). Aliunde est principium generale, quod ea quae in animo nostro consistunt, uti intentio, satis probantur in foro externo ex nostra affirmatione, praesertim juramento firmata, nisi nostra affirmatio in casu suspecta sit, e. g. quia vergit in nostrum commodum (3); quod principium generale etiam in materia ordinationis applicari, patebit ex dicendis de intentione ministri in cap. V, sect. I, art. II. Vide etiam n. 1057 sequ. responsionem diei 10 Apr. 1704 (cujuscumque tandem sit), juxta quam standum est affirmationi ipsius ordinati circa materiam et formam adhibitam in sua ordinatione. Proinde putamus defectum intentionis in specie proposita satis constituisse, et non potuisse melius constare; et S. C. respondisse ordinationem esse repetendam sub conditione, non quia putavit defectum intentionis non satis con-

(1) Potius die 4 Aug.

(2) Franzelin quoque, *De sacram. in gen., thesi XVII, n. 5*, docet ex Cardinali Lambertini S. C. hoc temperamentum de ordinatione rursus sub conditione conferenda addidisse tantum ideo quia non omnino constabat factum ipsum defectus intentionis.

(3) Sanchez, *De Matr., I, LXII, n. 2*; Pirhing, *IV, I, n. 63*; Schmalz., n. 188, Covarruvias, *Resolut., II, X, n. 1, § Tertio*; Ballerini ad Gury, n. 730.

stare, sed quia doctrina de nullitate ordinationis ex ficta subjecti intentione certam minime habuit.

647. Eadem S. C. in *Milevitana, Subdiaconatus*, 26 Nov. 1791, ad examen revocavit sequentem casum. A. Borg, a matre coactus, subdiaconatum recepit, sed cum intentione non recipiendi ordinationem, suamque voluntatem J. Bezina pariter ordinando pandiderat. Hac super re postridie interpellavit confessarium qui censuit ordinationem fuisse validam; et idem A. Borg deinde ultro ad diaconatum et presbyteratum ascendit, et in omnibus ordinibus per decennium tranquilla conscientia ministravit. Re tandem vulgata, Melitensis episcopus eum suspendit a divinis, donec S. C. sententiam haberet. Propositis itaque dubiis: « An constet de nullitate ordinis subdiaconatus ita ut sit reiterandus in casu; Et quatenus affirmative: 2º An sit consulendum SSmo pro absoluteione, rehabilitatione et dispensatione ab irregularitate in casu »; S. C. reposuit: « Dilata et scribatur episcopo juxta instructionem »; pro formali scilicet examine tum sacerdotis A. Borg, tum sacerdotis J. Bezina, cui A. Borg suam voluntatem communicaverat. Jam vero A. Borg omnia candide confirmavit; J. Bezina dixit se non recordari de hac communicatione. Eisdem igitur dubiis rursus positus, S. C. die 16 Jun. 1796 reposuit: « Ad 1º esse locum ordinationi subdiaconatus *sub conditione* et secreto facienda; Ad 2º affirmative ». Porro observationes quas *n. praec.* fecimus, etiam hic repetendas esse putamus.

648. Aliis exemplis praetermissis, defectus intentionis fuit omnino evidens in *Toletana, Ordinationis*, 16 Nov. 1709. Nam Joseph R., paternis minis compulsus subdiaconatus ordinem suscipere anno 1702, die ante ordinationem emisit protestationem coram notario et testibus se accessurum ad episcopum ordinantem citra intentionem ordinem suscipiendi; imo, inter alios ordinandos immixtus, ad melius evitandam ordinationis validitatem, de consilio Secretarii episcopi, nequaquam tetigit librum epistolarum, neque calicem cum patena vacua, sed tantum vestibibus sacris indutus fuit. Igitur in casu nullitas ordinationis nimis clara erat ex defectu materiae; qua circumstantia deficiente, quaestio

de qua nos agimus, solvenda directe fuisset. Propositis dubiis: « 1º An constet de invalida ordinatione oratoris; Et quatenus affirmative: 2º An sit dispensandus, stante exercitio dicti ordinis, ut possit ad illum aliosque superiores ordines ascendere in casu »; S. C. reposuit: « Dilata et Ordinarius terminet processum contra oratorem et conficiat contra Secretarium et alios complices (1) ». In regestis S. C. nulla alia hujus causae vestigia sunt.

649. Concludimus animadvertentes Billuart, *l. c.*, docere sacramenta baptismi, confirmationis et ordinis collata in somno, amentia, ebrietate etc., esse irrita, si quis antea habuit intentionem eadem recipiendi, sed non habuit expressam intentionem eadem recipiendi in statu somni, etc. Haec doctrina indiget declaratione, ne falsa sit. Nam haec sacramenta forent certe irrita, si quis positive noluit eadem recipere in statu somni, etc.; e contrario forent certe valida, si quis positive voluit eadem recipere etiam in statu somni, etc.; tandem forent etiam certe valida, si quis volens eadem recipere, ne cogitavit quidem de eis recipiendis in statu somni, etc., nam tunc in eo est voluntas habitualis, scilicet semel positive habita et non revocata, quae juxta communem sententiam sufficit. Et hic est casus practicus de quo agit Innocentius III, in *cit. cap. 3, De baptismo*; nam quis vigilans et sanae mentis, volens recipere baptismum, positive vult illum recipere etiam dum dormit, ebrius est, amens forte evasit? Dices: si ipse cogitavisset de tempore somni, etc., nolisset eo tempore baptizari, confirmari, ordinari. Equidem, sed ex hypothesi non cogitavit, et ideo de facto non verificatur quod noluit, ac proinde prima voluntas habitualiter remanet, cum non sit revocata.

(1) Vide etiam *Valentien., Ordinis subdiaconatus*, 31 Maii 1794; in qua tamen potius de metu, quam de fictione agitur. In foliis S. C. C. saepe affirmatur nullitatem ordinationis in casu fictionis apertam esse ex Concilio Florentino, in decreto Eugenii IV ad Armenos (*n. 733*); sed, aliis omissis, manieistum est inibi agi de ministro, non de subjecto.

Articulus II.

De intentione necessaria pro licita ordinatione.

650. Ut candidatus licite recipiat primam tonsuram aut ordinem, debet accedere ex *recto fine*, qui merito appellatur etiam *recta intentio*. Jam vero in genere finis operantis est rectus cum respondet fini operis: proinde in casu nostro finis candidati erit rectus si est conformis fini status clericalis: atqui finis status clericalis est gloria Dei et salus propria ac proximi per ministerium sacrum in proprio gradu, quod patet tum ex ipsa definitione ordinationis, cum sacrae functiones quarum exercendarum traditur potestas, huc praecise spectent, tum ex Apostolo, ad *Hebr.*, V, 1 sequ.: *Omnis pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis; qui condolere possit iis qui ignorant et errant, quoniam et ipse circumdatus est infirmitate, et praeterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam et pro semetipso offerre pro peccatis*. Igitur ut candidatus licite recipiat primam tonsuram ac ordinem, debet accedere hoc fine supernaturali. Si seposito hoc fine, unice accedit cum alio fine humano, est deordinatio quae in genere a peccato mortali excusari non potest (1). Si autem praeter finem supernaturalem habet alium finem humanum honestum, e. g. obtinendi redditus beneficiales, non peccat, dummodo Deum iudicio mentis principaliter spectet et redditibus praeponat, etsi fortasse desiderio commodi temporalis intensius afficiatur, et sine ipso statum clericalem non amplecteretur (2). Pius aequae ac doctus Navarrus, *De orat. et hor. can.*, cap. VII, n. 15, putat eis qui propter solum finem humanum ad primam tonsuram et minores ordines accedunt, *satius fore ipso ordinationis die frangere crura* (!?!). Sed jam nonnulla in specie expendamus.

(1) Scavini, III, n. 607.

(2) Hallier, p. I, sect. III, cap. II, § V, n. 32.

651. Conc. Trid., *sess. XXIII, cap. IV, de ref.*, vetat illos ad primam tonsuram promoveri, de quibus probabilis conjectura est quod hoc vitae genus elegerint saecularis iudicii fugiendi fraude sive in casu particulari, sive in genere pro omnibus casibus occurrentibus (1). Utrum vero qui hoc unico animo ad primam tonsuram accessit, peccet mortaliter, an venialiter tantum, vel nullum committat peccatum, doctores inter se non conveniunt: S. Alphonsus, *l. c.*, probabilius putat peccatum esse mortale (2).

652. Praeterea idem Conc. Trid., *l. c.*, vult illos potius esse assumendos de quibus probabilis conjectura est quod hoc vitae genus elegerint ut Deo *fidelem* cultum praestent. Hinc accedens debet habere intentionem permanendi in statu clericali, seu intentionem *clericandi*, ut aiunt, cum status clericalis stabilis sit; ita ut culpae gravis reus esse videatur ille qui, dum tonsuram aut ordines minores recipit, firmum habet propositum ad saeculum redeundi (3). Attamen suscipiens primam tonsuram aut ordinem minorem potest suae intentioni permanendi in statu clericali adde- dere conditionem, nempe: nisi de non-vocatione Dei ad statum clericalem mihi constiterit.

653. At dum aliquis gradus clericalis recipitur, requiritur intentio ulterius procedendi usque ad sacerdotium? Conc. Trid., *sess. XXIII, cap. XI, de ref.*, ait: « Cumque hinc (idest ab ordinibus minoribus) ad altiores gradus et sacratissima mysteria sit ingressus, nemo iis initiatur quem non scientiae spes majoribus ordinibus dignum ostendat ». Proinde ut quis prima tonsura et minoribus ordinibus initiari valeat, requiritur et sufficit ut aliqua spes affulgeat quod ad majores ordines sit pro tempore ascensurus: idemque dicendum esse putamus de subdiaconatu et diaconatu in ordine ad sacerdotium. Ratio ultima est quia in praesenti Ecclesiae disciplina prima tonsura omnesque ordines sunt *gradus* ad sacerdotium. Consequenter si quis, dum aliquem

(1) S. Alph., VI, n. 785 in fine.

(2) Scavini, III, n. 609, not. 4; Hallier, *l. c.*, sect. II, cap. III, § VII, n. 30 sequ.(3) Hallier, *l. c.*, n. 31.

recipit gradum, firmum habet propositum non ascendendi ad sacerdotium, non videtur episcopus ordinans et ordinatus ab omni peccato per se excusari posse, nisi apostolica dispensatio intervenerit. S. Alph., VI, n. 785, cum pluribus aliis, ait certum et commune esse non peccare graviter, et probabiliter omne peccatum abesse. Navarrus, *De orat. et hor. canon.*, cap. VII, n. 16, valde laudat episcopos qui non admittunt ad tonsuram et minores ordines nisi eum qui per se, si adultus est, vel per parentes, si est puer, juraverit se velle ad majores ordines legitimo tempore ascendere; quod et Tarentina synodus cavet apud Hallier, p. I, sect. II, cap. III, n. 34. Diximus tamen requiri et sufficere, ut aliqua affulgeat spes quod candidatus ad sacerdotium suo tempore sit ascensurus: nam non requiritur certitudo, et si clericus post promotionem recusat ad altiorum gradum ascendere, e. g. ob extraordinariam Dei vocationem, vel perterritus sacerdotii dignitate, cogi in genere non debet nisi in casibus supra expositis (n. 636 sequ.).

654. Haec videtur esse doctrina Benedicti XIV, *De syn.*, XII, IV, n. 3, ubi haec habet: « Fatemur quidem omnes clericos juxta Ecclesiae mentem eo loco haberi ut sint in via ad majores ordines suscipiendos, quemadmodum exequendo pronuntiat idem Concilium (Tridentinum) in *cit. cap. VI (sess. XXIII, de ref.)*; cujus etiam lex est in *ejusd. sess. XXIII, cap. XI*, ut *nemo iis* (minoribus nempe ordinibus) *initietur quem non scientiae spes majoribus ordinibus dignum ostendat*. Verum nihil aliud inde inferri potest nisi cavendum episcopis esse ne clericalem tonsuram aut minores ordines aliis conferant quam iis de quibus merito conjicere liceat, aliquando tales futuros ut ad majores ordines cum Ecclesiae utilitate promoveantur; non autem exigendum esse ab ipsis tonsuratis aliisque minoribus clericis ut etiam inviti ad majores ordines ascendant. Nec aliter judicandum videtur de subdiaconis aut diaconis ecclesiastico beneficio carentibus. De his enim praefata Tridentina synodus, *cap. XII et cap. XIII, ejusd. sess. XXIII*, plura quidem praescripsit pluraque proposuit quae in ipsis veluti necessariae conditiones requirerentur ut ad diaconatum seu

respective ad sacerdotium digne promoverentur; at non ulterius progressa fuisse dignoscitur ut subdiaconum cogi voluerit ad diaconatus ordinem ascendere, aut diaconum invitum sacerdotio initiari. Neque vero desunt exempla virorum eximia probitate, ac etiam illustri sanctitate praedictorum qui, cum ad subdiaconatus ordinem pervenerint, in eo per totum vitae cursum perseverarunt, quive ad diaconatum usque progressi, numquam ad sacerdotium ascenderunt, sive sublimem gradum celsitudinem pertimescentes, sive christiana animi demissione existimantes se iis dotibus atque virtutibus carere quos sacri canones in promovendis ad superiores hosce ecclesiasticae hierarchiae ordines requirunt ».

655. Pariter gravi reprehensione dignus est ille qui hoc unico fine clericatum amplectitur ut, servitium militare aliosque graves labores in saeculo evitando, vitam in otio traducere possit. Vetustissima adversus clericos primis saeculis querimonia erat quod plurimi, ne in milites referrentur, aut ut curialium onus fugerent, in clerum se cooptari peterent; unde statutum erat ne aliquis militiae vel curiae obstrictus admitteretur, nisi prius in monasterio ad probandam sinceram ejus Deo serviendi voluntatem aliquo tempore conversatus fuisset. Quid Conc. Trid., *sess. XXIII, cap. XVI, de ref.*, constituerit ad arcendos a statu ecclesiastico otiosos, supra vidimus n. 577 sequ. Tantum abest ut clericum liceat inertem ducere vitam, ut contra ipse debeat non de sua tantum sed etiam de aliorum salute esse sollicitus: quod maxime de sacerdotibus et episcopis verum est. Meminerint episcopi et sacerdotes verba Salvatoris, *Joan.*, XV, 16: *Non vos me elegistis, sed ego elegeri vos, et posui vos, ut eatis, et fructum afferatis, et fructus vester maneat*: scilicet in vinea Domini ubi *mensis multa, operarii autem pauci*. Meminerint se esse *piscatores hominum, salem terrae, et lucem mundi*, juxta ejusdem Christi sententiam. Neque dicant se haec omnia praestare per Missae celebrationem et divini officii recitationem; nam haec quidem maximi momenti sunt, sed praeterea oportet sub legitimi superioris dependentia exercere receptam potestatem praedicandi, remittendi peccata

in sacramento poenitentiae, etc., et una simul studio incumbere. Hoc modo excolentes intellectum per studium, voluntatem per ecclesiasticum ministerium, salutem nostram aliorumque operabimur, servi boni et fideles quibus Christus in die iudicii dicet: *Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui*, dum servos inutiles, receptum talentum abscondentes, eijciat in tenebras exteriores (*Matth. XXV*).

656. Illos qui militiae clericali dant nomen ut bonis ecclesiasticis et honoribus fruantur, S. Bernardus ita carpit: « Si ea (ministeria sanctuarii) eo quaerit aut tenet animo eoque intuitu, ut hujus vitae habeat necessaria, evangelizat ut manducet et perverso nimis ordine caelestibus terrena mercatur. Quam certe dignius ampliusque consentaneum rationi ut pro carnali victu carnalia magis opera et negotia exerceret, nec fieret inversor rerum aut inhonoraret ministerium spirituale! Sed modico est natura contenta, nec multi sola in his necessaria quaerunt, quippe minori facile satis obtinenda periculo. Honorati incedere volunt, placere student hominibus, delectari et superbire, et huic saeculo per omnia conformari, etc. (1) ».

657. Ut vero hanc rem melius declarem et ita finem huic capiti imponamus, quaerimus num licitum sit ordines, dignitates ecclesiasticas et nominatim episcopatum desiderare? S. Thomas, 2, 2, *quaest.* 185, *art.* 1, ita respondet: « In episcopatu tria possunt considerari. Quorum unum est principale et finale, scilicet episcopalis operatio per quam utilitati proximorum intenditur, secundum illud *Joan. ult.*, 17: *Pasce oves meas*. Aliud autem est altitudo gradus, quia episcopus super alios constituitur, secundum illud *Matth. XXIV*, 45: *Fidelis servus et prudens quem constituit Dominus super familiam suam*. Tertium autem est quod consequenter se habet ad ista, scilicet reverentia et honor et sufficientia temporalium, secundum illud *1 Tim.*, V, 17: *Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore di-*

(1) Migne, P. L., tom. 184, col. 290.

gni habeantur. Appetere ergo episcopatum ratione hujusmodi circumstantium honorum, manifestum est quod est illicitum, et pertinet ad cupiditatem vel ad ambitionem... Quantum autem ad secundum, scilicet ad celsitudinem gradus, appetere episcopatum, est praesumptuosum.... Sed appetere proximis prodesse, est secundum se laudabile et virtuosum. Verum quia prout est episcopalis actus, habet adnexam gradus celsitudinem, praesumptuosum videtur quod aliquis praeesse appetat ad hoc quod subditis prosit, nisi manifesta necessitate imminente.... Potest tamen absque praesumptione quilibet appetere talia opera facere, si eum contingeret in tali officio esse, vel etiam se esse dignum ad talia opera exequenda, ita quod opus bonum cadat sub desiderio, non autem primatus dignitatem.... ». Eandem doctrinam tradit etiam Benedictus XIV in const. *Inclitum*, 12 Apr. 1753: « Nec unusquisque ignorare debet a peccati culpa immune non esse desiderium ipsum episcopatus, quia quamvis desiderium aliis juvandi laudabile est, tamen cum adjumentum praestari non valeat sine ipsa episcopatus sublimitate, ut plurimum ex vitio insitae praesumptionis ortum habet (1) ». Exinde patet quid dicendum de illo Apostoli *1 Tim.*, III, 1: *Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*; scilicet laudat Apostolus desiderium operis episcopalis praecisi a celsitudine gradus et commodis temporalibus (quae praecisio difficilis est), subdens statim requisita in episcopo: *Oportet autem episcopum irreprehensibilem esse, etc.* (2).

(1) S. Alph., VI, n. 804.

(2) Vide Cornelium a Lapide in hunc locum Apostoli.